କ୍ରୀଷ୍ଣା ଦାସ ଅଗ୍ରୱାଲ

ବନାମ

କହ୍ନେୟାଲାଲ

ଜୁଲାଇ 19, 1996

[ବି.ପି. ଜୀବନ ରେଡ୍ଡୀ ଏବଂ ସୁହାସ ସି. ସେନ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ଗ୍ୱାଲିୟର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମ (ସମ୍ବତ) 1992: ଧାରା 23 (1968 ରେ ଏହି ଅଧିନିୟମର ନିରସନ ପୂର୍ବରୁ ଯେପରି ଥିଲା) - "ଡିକ୍ରି ସମୟରେ" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ପରିସର ଏବଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟା- ଅର୍ଥ ।

ଏମ.ପି. ସାଧାରଣ ଖଣ୍ଡ ଅଧିନିୟମ, 1957: ଧାରା 10- ପ୍ରଯୁଜ୍ୟତା ।

ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ମକଦ୍ଦମା- ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ଘର- ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରାଯାଇଛି- ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ମକଦ୍ଦମା ଡିକ୍ରି- ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମକଦ୍ଦମା- ମକଦ୍ଦମାର ବିଚାରଧୀନତା ସମୟରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମର ନିରସନ- ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ମକଦ୍ଦମାକୁ ଆବେଦନ ଅଦାଲତ ଅନୁମତି ଦେଇଛନ୍ତି- ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ମକଦ୍ଦମା- ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି କଥାକୁ ଧରି ନେଇଛନ୍ତି ଯେ ଯେହେତୁ ଏହି ମାମଲାରେ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତର ଡିକ୍ରି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା, ତେଣୁ ଧାରା 23 ରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥିବା ଡିକ୍ରି ଆବେଦନରେ ପାରିତ ହେବାକୁ ଥିବା ଡିକ୍ରି ଅଟେ ଏବଂ ଯଦି ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଏ, ତେବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ହେବାକୁ ଥିବା ଡିକ୍ରି ଅଟେ, ସ୍ଥିତି ଯେପରି ହୋଇପାରେ- ତଦନୁସାରେ, ଏହା କହିଲେ ଯେ ଆବେଦନ ଡିକ୍ରି/ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନ ଡିକ୍ରି ତାରିଖରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ- ଯେହେତୁ ଆବେଦନ ବିଚାରଧୀନତା ସମୟରେ ଅଧିନିୟମ ନିରସିତ ହୋଇଥିଲା, ଏହା କହିଲେ ଯେ ଆବେଦନ ଡିକ୍ରି ତାରିଖରେ ଅଧିକାର ରହିନଥିଲା । ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଆବେଦନ- ଏହା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଗଲା ଯେ "ଡିକ୍ରି ସମୟରେ" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ପରିସର ଉପରେ ଦୁଇଟି ମତ ନେବା ସମ୍ଭବ ଅଟେ- ତେବେ ସେ ଯାହା ହେଉ ଏହି କଥାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଏକ ଦୁର୍ବଳ ଅଧିକାର ଏବଂ ଏହାକୁ ସାଧାରଣତଃ ବିତୃଷ୍ଣା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ କାରଣ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଉପରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି (ଯାହା ଆଉ ବଳବତ୍ତର ନଥିଲା) ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏକ ଭିନ୍ନ ମତ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ନଥିଲେ ।

ବିଶନ ସିଂହ ବନାମ ଖଜନ ସିଂହ, **ଏଆଇଆର (1958) ଏସ.ସି. 838 = [1959] ଏସ.ସି.ଆର. 878 ଏବଂ** *ନିର୍ମଳା ଦେବୀ ବନାମ କୁମାରୀ ରେଣୁକା,* **(1972) 21 ଜେ.ଏଲ.ଜେ. 453, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା: ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 9383/1996

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ସି.ଏସ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 283/1974 ରେ ତା 27.8.92 ରିଖ ରାୟ ତଥା ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ସତୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର, ଏ.ପି. ଧାମିଜା ଏବଂ ସୁଶୀଲ କୁମାର ଜୈନ ।

ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କେ. ପରାଶରଣ, ବିବେକ ଗମ୍ଭୀର ଏବଂ ଏସ.କେ. ଗମ୍ଭୀର ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ,

ବି.ପି. ଜୀବନ ରେଡ୍ଡୀ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି । ଅନୁମତି ମଞ୍ଜୁର କରାଗଲା । ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଓକିଲଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଲୁ ।

ଏହି ଆବେଦନଟି ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଶ୍ରୀମାନ ଏକକ ବିଚାରପତିଙ୍କ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ କରାଯାଇଛି, ଯେଉଁଥିରେ ଆବେଦନକାରୀ-ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା ।

ତା 5 ଡିସେମ୍ବର, 1960 ରିଖରେ, ପ୍ରତିବାଦୀ କହ୍ନେୟାଲାଲ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଏକ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ-ଘରଟି କିଣିଥିଲେ, ଯାହା ତା 10 ଡିସେମ୍ବର, 1960 ରିଖରେ ଆଠ ହଜାର ଟଙ୍କାର ଜରସମନରେ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋଇଥିଲା । ତା 5 ଡିସେମ୍ବର, 1961 ରିଖରେ, ଆବେଦନକାରୀ-ବାଦୀ ଦୁଇଟି ଆଧାରରେ ତାଙ୍କର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରକୁ ବଳବତ୍ତର ରଖିବା ପାଇଁ ଏକ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିଥିଲେ, ଯଥା-, (1) ରାମ ଚନ୍ଦରଙ୍କ ପିତା ନାଥ ମଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ନିଷ୍ପାଦିତ ଏକ ରାଜିନାମା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିଲା ଯେ, ଉକ୍ତ ଘର ବିକ୍ରି ହେଲେ ପ୍ରଥମ କ୍ରୟାଧିକାର ବାଦୀଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ରାମ ଚନ୍ଦର ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । (2) ଗ୍ୱାଲିୟର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମ, ଯାହାକି ପ୍ରମୁଖ-ଐତିହ୍ୟ ଧାରକଙ୍କ ସାପେକ୍ଷରେ, ସେବକ-ଐତିହ୍ୟ ଧାରକଙ୍କ ସାପେକ୍ଷରେ, ପ୍ରାକ୍-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିକାର ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ବାଦୀ ମଧ୍ୟ ଏକ କଥିତ ପାରମ୍ପରିକ ପୂର୍ବ-କ୍ରୟାଧିକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ । ଅଧିକନ୍ତୁ ପ୍ରତିବାଦୀ ବାଦୀଙ୍କ ଦାବିକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଖଣ୍ଡନ କରିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ୱାଲିୟର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମ ଅସାମ୍ବିଧାନିକ ଏବଂ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନ ଆରମ୍ଭ ହେବା ତାରିଖରୁ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ 31 ଜୁଲାଇ, 1967 ରେ ଏହି ମକଦ୍ଦମାର ଡିକ୍ରି କରିଥିଲେ । ପ୍ରତିବାଦୀ କହ୍ନେୟାଲାଲ ଏକ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ, ଯାହାକୁ ମାନ୍ୟବର ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ଯେଉଁ ଆଧାରରେ ମାନ୍ୟବର ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି ଏହି ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ, ତାହା ଏହା ଯେ: (i) ଯେହେତୁ ଉକ୍ତ ଆବେଦନ (ଅର୍ଥାତ୍, 28 ଜୁନ, 1968 ରେ) ଗ୍ୱାଲିଅର ପ୍ରାକ୍-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମକୁ ନିରସନ କରାଯାଇଛି, ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଆଉ ବଳବତ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସମ୍ବତ 1992 ରେ ଗ୍ୱାଲିୟର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମ ପ୍ରଣୟନ ହେବା ସହିତ ଉକ୍ତ ଅଧିକାରର ଅବସାନ ଘଟିଥିବାରୁ, ବାଦୀ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରର ପ୍ରଥାଗତ ଅଧିକାର ଉପରେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଭର କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ନିରସିତ ହେବା ପରେ ଉକ୍ତ ପ୍ରଥା ପୁନର୍ଜୀବିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । (ii) ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରର ଆରୋପିତ ରାଜିନାମା ଯଥାର୍ଥତ୍ୱ ନିୟମକୁ ଅବମାନନା କରିଥିଲା ଏବଂ ଯେହେତୁ ପ୍ରତିବାଦୀ କହ୍ନେୟାଲାଲ ଉକ୍ତ

ରାଜିନାମା ବିଷୟରେ ବିନା ସୂଚନାରେ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାପୂର୍ବକ ଜଣେ ପ୍ରକୃତ କ୍ରେତା ଥିଲେ, ତେଣୁ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ରାଜିନାମାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେବେ, ମାନ୍ୟବର ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି, ସେ ଜଣେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ-ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ବୋଲି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୃଢ଼ କଥନ ଉପରେ କୌଣସି ରାୟ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ । ଆବେଦନ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବାବେଳେ, ଗ୍ୱାଲିୟର ଅଧିନିୟମର ନିରସନର ପ୍ରଭାବ ଉପରେ ମାନ୍ୟବର ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତିଙ୍କ ସହ ଏକମତ ହୋଇ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସେହି ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ଏହି ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ 'ଗ୍ୱାଲିୟର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 23 ରେ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା ମଧ୍ୟ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସାଧାରଣ ଖଣ୍ଡ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 ବାଦୀଙ୍କ ସୁରକ୍ଷାରେ ଆସିବ ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ସଠିକତାକୁ ଏହି ଆବେଦନରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଛି ।

ବିଶନ *ସିଂହ ବନାମ ଖଜାନ ସିଂହ, ଏ.ଆଇ.ଆର.* (1958) ଏସସି 838 = [1959] ଏସସିଆର 878, ସୁବ୍ବା ରାଓ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି, ତିନିଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ପାଇଁ କହିଥିଲେ ଯେ "ଅଧିକାର (ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରର) ଏକ ଅତି ଦୁର୍ବଳ ଅଧିକାର ହୋଇଥିବାରୁ, ଏହା ସମସ୍ତ ବୈଧ ପଦ୍ଧତି ଦ୍ୱାରା ପରାସ୍ତ ହୋଇପାରେ, ଯେପରିକି ବିକ୍ରେତା ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଉଚ୍ଚ କିମ୍ବା ସମାନ ଅଧିକାରର ଦାବିଦାରଙ୍କୁ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇପାରନ୍ତି" (ପାରା 11 ଦେଖନ୍ତୁ) । ଏକ ଦୁର୍ବଳ ଅଧିକାର ହେବା ବ୍ୟତୀତ, ଏହା ଏକ ଦାବି ଯାହାକୁ ସାଧାରଣତଃ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକ କିଛି ମାତ୍ରାରେ ବିତୃଷ୍ଣା ସହ ଦେଖନ୍ତି । କାରଣ ଏହା ମାଲିକଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପସନ୍ଦର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ବିକ୍ରି କରିବାର ସ୍ୱାଧୀନତାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

ଗ୍ୱାଲିୟର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମ ଯାହା ଅନେକ କାରଣରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲା, ଧାରା 23 ରେ ମଧ୍ୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା:

> "23. ଡିକ୍ରି ପୂର୍ବରୁ ଅଗ୍ର କ୍ରୟାଧିକାରୀଙ୍କ ଅଧିକାର ହରାଇବାର ପ୍ରଭାବ ।-
>
> କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କୌଣସି ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଡିକ୍ରି ପାରିତ କରାଯିବ ନାହିଁ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ଡିକ୍ରି ସମୟରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରର ଅଧିକାର ନ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରଥମାବସର ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ଆବେଦନ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରରେ ଡିକ୍ରି ପାରିତ ହୋଇଛି, ସେହିଭଳି ବାଦୀଙ୍କ ଅଧିକାର ଏପରି କୌଣସି ହସ୍ତାନ୍ତର କିମ୍ବା ତାଙ୍କର ସ୍ୱତ୍ୱର କ୍ଷତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେବ ନାହିଁ ।

ମାନ୍ୟବର ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆବେଦନ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବା ସମୟରେ, ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରି, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ-ବିଧି ନିରସନ ଅଧିନିୟମ, 1968 ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆଇନକୁ ନିରସନ କରାଯାଇଥିଲା । ଧାରା 23 ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର "ଡିକ୍ରି ସମୟରେ" ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଡିକ୍ରି ବୋଲି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ମତ ଏହିକି ଯେ ଯଥାସ୍ଥିତି ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଙ୍କ ଡିକ୍ରି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ

କରାଯାଇଥିଲା, ତେଣୁ ଧାରା 23 ରେ ପରିକଳ୍ପିତ ଡିକ୍ରି ଆବେଦନରେ ପାରିତ ହେବାକୁ ଥିବା ଡିକ୍ରି ଅଟେ ଏବଂ ଯଦି ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଏ, ତେବେ ଯଥାସ୍ଥିତି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ହେବାକୁ ଥିବା ଡିକ୍ରି ଅଟେ । ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ଆଧାର କରି ଏହା କହିଥିଲେ ଯେ ଆବେଦନ ଡିକ୍ରି/ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନ ଡିକ୍ରି ତାରିଖରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯେହେତୁ ଆବେଦନର ବିଚାରଧୀନତା ସମୟରେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ନିରସିତ ହୋଇଥିଲା, ତେଣୁ ଏହା କହିଥିଲେ ଯେ ଆବେଦନ ଡିକ୍ରି ତାରିଖରେ ଏହି ଅଧିକାର ବିଦ୍ୟମାନ ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେୱାନୀ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ ଏହି ନୀତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ, ଯେ ଏକ ଆବେଦନ ମୂଳ ମକଦ୍ଦମାର ଧାରାବାହିକତା ଅଟେ, ଯେ ଥରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ ହେବା ପରେ, ଆବେଦନ ହୋଇଥିବା ଡିକ୍ରିଟି ନିଜର ଚୂଡ଼ାନ୍ତତା ହରାଏ ଏବଂ ଏଭଳି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଡିକ୍ରି ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଡିକ୍ରି ଅଟେ, ତାହା ସମର୍ଥନ, ସଂଶୋଧନ କିମ୍ବା ବାଦ ଦେବା ମଧ୍ୟରୁ ଯାହା ବି ହୋଇଥାଉ । ତଦନୁସାରେ ଏହା କହିଥିଲେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ଧାରା 23 ଡିକ୍ରି ବିଷୟରେ କହେ, ଏହା ଅନ୍ତିମ ଡିକ୍ରି ଅଟେ । ଏହା ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ହେଉ ବା ପ୍ରଥମ ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟ ହେଉ କିମ୍ବା ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାର ହେଉ ନା କାହିଁକି, ଯଥାସ୍ଥିତିରେ । ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ପାଇଁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମଳା ଦେବୀ ବନାମ କୁମାରୀ ରେଣୁକା, [1972] 21 ଜେ.ଏଲ.ଜେ. 453 ରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦୁଇଜଣିଆ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ଦୃଢ଼ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ, ଏହା ଏକ ମାମଲା ଥିଲା ଯେଉଁଠାରେ ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ନିରସନ ମକଦ୍ଦମାର ବିଚାରଧୀନତା ସମୟରେ ହିଁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଆଧାରରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ ସତୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଉକ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଭିନ୍ନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଉକ୍ତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ବୈଧ କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଏବେ ବି ରହିଛି ଯେ ଧାରା 23 ଉପରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଧାରଣକ୍ଷମ କି ନୁହେଁ ।

ଧାରା 23 ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, "କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କୌଣସି ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଡିକ୍ରି ପାରିତ ହେବ ନାହିଁ, ଯଦି ନାହିଁ ତାଙ୍କର ଡିକ୍ରି ସମୟରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାରର ଅଧିକାର ରହିଛି", ଯେତେବେଳେ କି ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ, ଯାହା ଏକ ପ୍ରାବଧାନର ପ୍ରକୃତିରେ ଅଛି, ବ୍ୟକ୍ତ କରେ: "(କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠାରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟରେ ଡିକ୍ରି ଜଣେ ବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ପାରିତ ହୋଇଛି, ତାହା ପ୍ରଥମାବସର ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ଆବେଦନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଉ, ଏପରି ଡିକ୍ରିର ତାରିଖ ପରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିବା ତାଙ୍କର ସ୍ୱତ୍ୱର କୌଣସି ହସ୍ତାନ୍ତର କିମ୍ବା କ୍ଷତି, ଦ୍ୱାରା ଏପରି ବାଦୀଙ୍କ ଅଧିକାର ପ୍ରଭାବିତ ହେବ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ସତୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ଉପରେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବାବେଳେ, ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ ପରାଶରନ ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ । ଆମ୍ଭ ମତରେ , ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ସେହି ପରିସ୍ଥିତିର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ଯେଉଁଠାରେ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତର ଡିକ୍ରି କିମ୍ବା ପ୍ରଥମ ଆବେଦନ ଅଦାଲତର ଡିକ୍ରି ପାରିତ ହେବା ପରେ, ବାଦୀ ତାଙ୍କର ଅଧିକାର ହସ୍ତାନ୍ତର କରନ୍ତି ଏବଂ କୁହନ୍ତି ଯେ ଏପରି ହସ୍ତାନ୍ତର ତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଡିକ୍ରି ଅନୁଯାୟୀ ବାଦୀଙ୍କୁ ମିଳିଥିବା ସ୍ୱତ୍ୱକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବ ନାହିଁ । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ଏହି ଧାରଣା ଉପରେ ଆଧାରିତ ଯେ ଏହି ଅଧିନିୟମ

ବଳବତ୍ତର ରହିଛି । ଏହା ଏପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ନାହିଁ ଯେଉଁଠାରେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ସ୍ୱୟଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ । ଏବେ, ପ୍ରଥମ ଭାଗକୁ ଆସିଲେ, ଦୁଇଟି ମତ ନେବା ସମ୍ଭବ । "ଡିକ୍ରି ସମୟରେ" ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଡିକ୍ରିକୁ ସୂଚିତ କରି ବୁଝାଯାଇପାରିବ ଯାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ ବିଚାରାଧୀନ ଅଛି; ଏହାକୁ ଅନ୍ତିମ ଡିକ୍ରିକୁ ସୂଚାଉଥିବା ଭାବେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ମଧ୍ୟ ସମାନ ଭାବେ ସମ୍ଭବ, ଅର୍ଥାତ୍, ଆବେଦନ (ପ୍ରଥମ ଆବେଦନ କିମ୍ବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନ କିମ୍ବା ସେହି ବିଷୟରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆବେଦନ) ଡିକ୍ରି । ଏହି କଥାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଏକ ଦୁର୍ବଳ ଅଧିକାର ଏବଂ ସାଧାରଣତଃ ଏହାକୁ ବିତୃଷ୍ଣାର ସହ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ କାରଣ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଉପରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । (ଯାହା ଆଉ ବଳବତ୍ତର ନଥିଲା) ଆମ୍ଭେ ଭିନ୍ନ ମତ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ନୁହଁ । ଆମ୍ଭର ଅନିଚ୍ଛା ମଧ୍ୟ ଏହି କାରଣରୁ ଉପୁଜିଛି ଯେ ଉକ୍ତ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମ 1964 ରେ ହିଁ ନିରସିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀ ସତୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସାଧାରଣ ଖଣ୍ଡ ଅଧିନିୟମ, 1957 ର ଧାରା 10 ଉପରେ ଦୃଢ଼ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ, ଯାହା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସାଧାରଣ ଧାରା ଆଇନର ଧାରା 6 ସହିତ ସମାନ । ନିର୍ମଳା ଦେବୀ ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଖଣ୍ଡପୀଠ ଧାରାର ପ୍ରଯୁଜ୍ୟତା ବିଷୟରେ ବିଚାର କରିଥିଲେ । ଏହି ବିଷୟରେ ଅନେକ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହା କହିଥିଲେ ଯେ:

> "ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଏକ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଅଧିକାରର ପ୍ରକୃତି ଅଟେ, ଯାହା କେବଳ ବିଧିରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁଯାୟୀ, ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରିବ । ଏହାକୁ ଏମ.ପି. ସାଧାରଣ ଖଣ୍ଡ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 ର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ବାଦୀଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଅଧିକାର ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ଅଧିନିୟମର ନିରସନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ନ ହୁଏ.........ଉପରୋକ୍ତ ଭାବେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଅନୁଯାୟୀ, ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଏକ ପ୍ରତିକାରମୂଳକ ଅଧିକାର ଅଟେ, କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ଭୂମି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ଅଧିକାର ହାସଲ କରିବାକୁ ଏକ ଅଧିନିୟମନର ସୁଯୋଗ ନେବାର ଅଧିକାର । ଡିକ୍ରି ପାରିତ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକାରକୁ ଅର୍ଜନ କିମ୍ବା ସଂଗୃହିତ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଏବଂ ତେଣୁ, ଏମ.ପି. ସାଧାରଣ ଖଣ୍ଡ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଏହା ବ୍ୟାବୃତ୍ତ ହେଉନାହିଁ । ତେଣୁ, ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିନିୟମ ନିରସନ ହେବା ପରେ, ବାଦୀ-ଆବେଦନକାରୀମାନେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟାଧିକାର ଅଧିକାରକୁ ଲାଗୁ କରିବା ପାଇଁ ହକ୍‌ଦାର ନୁହଁନ୍ତି ।

ଉପରୋକ୍ତ ଉପସଂହାରକୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଧାରା 23 ରେ ଥିବା ଭାଷା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ । 1964 ରେ ନିରସିତ ହୋଇଥିବା ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ଆଇନକୁ ନେଇ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୋଟିଏ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମତ ରଖିଥିବା ତଥ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଯଦିଓ ଏକ ଭିନ୍ନ ମତ ରଖିବା ସମ୍ଭବ, ତଥାପି ଆମ୍ଭେ

ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ନୁହଁ । ବାସ୍ତବରେ, ଏହା ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ଏକ ଆଇନ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା, ବରଂ ପୂର୍ବତନ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଗ୍ୱାଲିୟରରୁ ଆସିଥିବା ଏକ ଅବଶେଷ ଥିଲା ।

ତଦନୁସାରେ, ଆବେଦନଟି ବିଫଳ ହୋଇ ଖାରଜ ହେଉଛି । ଖର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ନାହିଁ ।

ଟି.ଏନ.ଏ.

ଆବେଦନ ଖାରଜ ହୋଇଛି ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଅନୁବାଦିକା : ଶ୍ରୀମତୀ ଜୟା ମୁଖାର୍ଜୀ,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ